Zo sveta

Jeruzalem. Dňa 1. marca slávnostne intronizovali jeruzalemského patriarchu — Jeho Svätosť Diodora. Na intronizácii bolo prítomných veľa zahraničných hostí. Sv. liturgiu odslúžil v chráme Vzkriesenia patriarcha Diodor za účasti dvadsiatich biskupov a vyše sto duchovných — kňazov. Na bohoslužbe sa zúčastnilo veľa pútnikov z Jordánska, Grécka a Libanonu. Patriarcha Diodor pochádza z ostrova Chios (Grécko), kde sa narodil r. 1923. Ako pätnásťročný sa stal mnichom v Jeruzaleme pri chráme Sv. Hrobu. Gymnázium absolvoval v Jeruzaleme a pravoslávnu bohoslovecką fakultu v Aténach. Krátko bol kňazom; čoskoro sa stal biskupom hieropolským, na ktorého ho rukopoložil neb. patriarcha Benedikt.. Potom bol biskupom v meste Amán (Jordánsko). Dlhé roky pracoval ako biskup s mládežou, medzi ktorou bol veľmi populárny.

Ispolla eti despota!

Bulharsko. Film o slovanských vierozvestoch sv. Cyrilovi a Metodovi pripravuje podľa správy v denníku Lidová demokracie zo dňa 17. apríla 1981 bulharská televízia. Film sa bude zaoberať pôsobením sv. bratov na území Veľkej Moravy. Už v týchto dňoch sa má v Brne objaviť štáb pracovníkov, ktorý bude robiť zábery súvisiace s archeologickými vykopávkami v Starom Meste pri Uhorskom Hradišti a na nedávno otvorenej výstave Veľkomoravské Staré Město v Moravskom múzeu v Brne. Odborným poradcom pri nakrúcaní filmu bude prof. V. Hrubý, vedúci dlhoročnej výskumnej práce na archeologickej lokalite v Starom Městě pri Uh. Hradišti a autorom mnohých významných publikácií o tamojších nálezoch. P. A.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ TENTORAZ DAROVALI:

Mária Triščáková, Dúbrava, okr. Humenné, 50.— Kčs, Helena Mlejová, Medzilaborce, 50.—, Pravoslávny farský úrad Pstrina, 100.—, Michal Rusnák, Koňuš, 100.—, Juraj Kuzan, Prešov, 100.—, Anna Lazárová, Úbrež, 40.—. Úprimne ďakujeme.

Budúce číslo vyjde 10. augusta 1981

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: 080 01 Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313-79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. Helena Ferencová. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročne predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávku prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/0 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ. XXVII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — Č. 7/1981

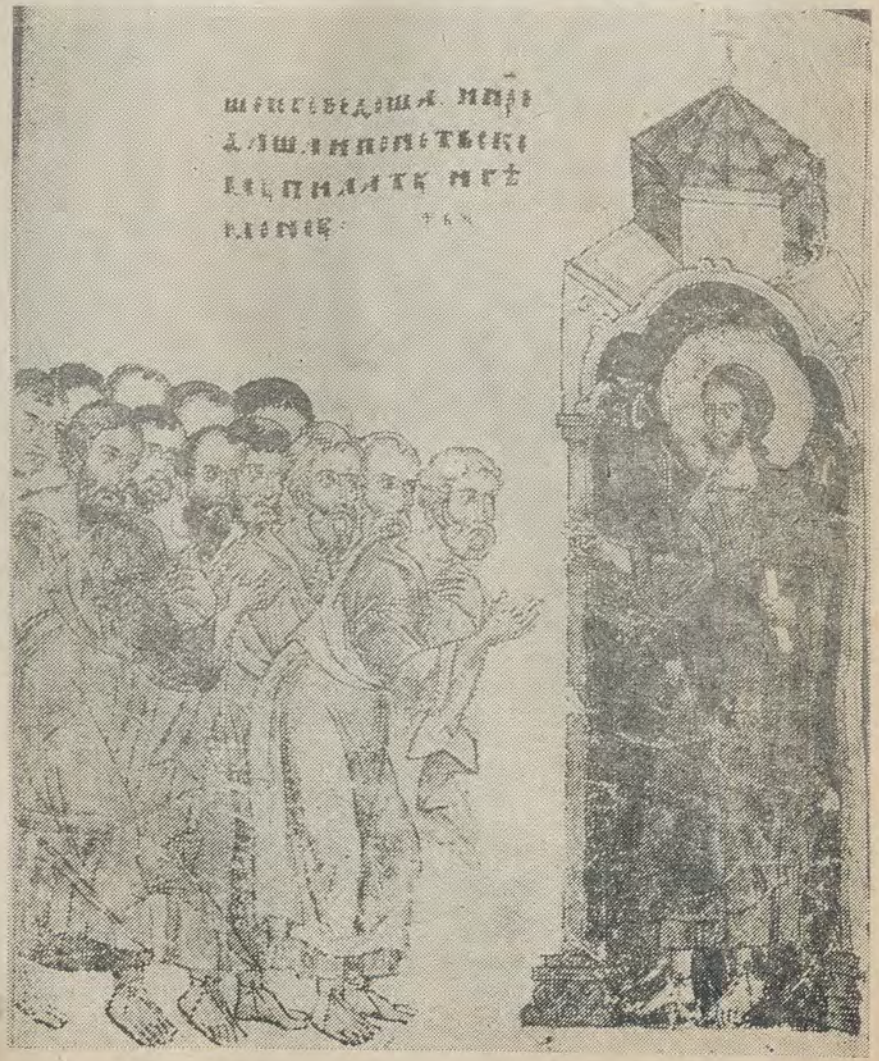

Odkaz sv. Cyrila a Metoda a my

(dokončenie z min. čísla)

Čo by sme mali robiť vieme, ale niekedy sa možno správame slabošsky. A v skutočnosti zostáva len na nás, na každom jednotlivcovi, ako si zachováme dedičstvo sv. pravoslávnych otcov, dedičstvo cyrilometodejské. Nemyslíme si, že je to len záležitosť duchovných, hoci oni sú za to zvlášť zodpovední, ale je to povinnosť všetkých veriacich s duchovnými spolu. Plňme preto bezodkladne všetko to, čoho sme schopní a čo môžeme splniť na zachovanie tohto veľkého duchovného dedičstva. Každá zanedbaná možnosť, čas, sily, schopnosti, to všetko je len na škodu a zatemňuje krásu a hĺbku toho, čo nám bolo dané a zachované. A v tomto ohľade, ako to často pripomína ap. Pavel, nikto nemôže byť ospravedlnený, aj keby si vymýšľal akékoľvek dôvody. Treba nám jednotu a ochotu a zmôžeme omnoho viac než si to myslíme, ale toto nám niekedy práve chýba. Keď cyrilometodejské dedičstvo u nás dokázalo prekonať a prežiť toľké útoky a skúšky, dokáže to aj dnes, a pri dobrej vôli dokážeme toho ešte omnoho viac, lebo ono samo osebe je mocné, skrýva v sebe veľkú vnútornú duchovnú silu, — je to dielo Božie. Preto nesmieme zostať v ničom dlžní tomu, že sme pravoslávni veriaci a každý na svojom mieste. Snáď každý z nás si praje, aby naši potomkovia hovorili o nás s úctou, že sme boli dobrí pravoslávni veriaci, ale túto úctu si musíme vyslúžiť sami, lebo nikto za nás to neurobí. To, čo je pre jednotlivca ťažké, alebo takmer nemožné, to sa spoločnými silami vždy podarí dosiahnuť, ale musíme mať práve toto spoločné cítenie a svoje osobné záujmy postaviť na druhé miesto. A my to musíme dokázať, keď chceme splniť svoje poslanie, aby o nás mohli naši potomkovia povedať aspoň to, čo dňa 2. 3. 1973 pri slávnostnej promócii v Bratislave povedal Jeho Svätosť patriarcha Pimen: „S potešením si uvedomujeme, že pravoslávna cirkev v Československu až doteraz pozorne zachováva pravoslávne dedičstvo a odkaz apoštolských učiteľov Slovanov — sv. Cyrila a Metoda".

Dokážme každý na svojom mieste a svojou každodennou obetavou prácou, že sme hodní tohto veľkého dedičstva, že ho nielen chránime, ale aj tvorivo rozvíjame, lebo to nie je mŕtvy depozit nejakých faktov a poučiek, ale je to živá a pravá viera, prejavujúca sa v mnohých a cirkvou po staročia overených formách náuky, bohoslužby, sebazaprenia (askézy), modlitby, živého i písaného slova. Majme vždy na mysli slová ap. Pavla, ktorý v liste Tesalonitským kresťanom napísal: „Tak teda, bratia, stojte pevne a držte sa podania, ktorému ste sa učili od nás ústne alebo listovne" (Ts 2, 15). A potom sa nebudeme musieť obzerať napravo ani naľavo, lebo sám Boh dá nám silu a um, aby sme Mu dobre slúžili a Jeho svätú vôľu dobre plnili. Prot. Štefan Horkaj

Úcta k sv. Cyrilovi a Metodovi v našej pravoslávnej cirkvi

Postačí nazrieť do nášho cirkevného kalendára, aby sme zistili, že sviatok sv. apoštolom rovných Metoda a Cyrila, prvoučiteľov slovanských, oslavuje naša pravoslávna cirkev dňa 11. mája. V tomto roku pripadla táto oslava na 5. nedeľu po Pasche (podľa juliánskeho kalendára), čiže na nedeľu Samaritánky. Sv. Cyril má však v našom kalendári ešte jeden zvláštny sviatok v deň svojho zosnutia 14. februára († 869), a sv. Metod je tak isto liturgicky ctený v deň svojho zosnutia 25. apríla († 885). Tak naša pravoslávna cirkev spomína modlitebne pamiatku veľkých apoštolov Slovanov od dávnych čias trikrát do roka. Sviatok obidvoch svätcov v deň 11. mája slávi sa takto v krajinách pravoslávnych Srbov, Bulharov (v Bulharsku ako štátny sviatok) a Rusov. Pôvodne bol ten sviatok slovanských apoštolov slávený i v našich krajoch českých a slovenských.

Ak nazrieme do nášho občianskeho kalendára a nášho nového, zistíme, že pamiatka Cyrila a Metoda je ustanovená na deň 5. júla. Toto ustanovenie cyrilometodejského sviatku nie je však príliš staré. Pochádza iba z 19. storočia. Ako k tomu došlo? Až v 19. storočí, teda v pomerne nedávnom čase, začala sa viac hlásiť k pamiatke sv. Cyrila a Metoda aj západná katolícka cirkev. Predtým sv. solúnskych bratov celocirkevne neuznávala. Naopak, z dejín je dobre známe, že po smrti sv. Metoda na Veľkej Morave v r. 885—886 bol zásluhou biskupa Wichinga, ustanoveného biskupom pre Nitru r. 880, urobený ostrý zákrok proti Metodovým žiakom a proti slovanskej bohoslužbe na Veľkej Morave. Predstaviteľ cirkevného západu označil vtedy proti stanovisku svojich predchodcov posmrtne Metoda za heretika (bludára), zakázal používanie slovanskej bohoslužby a zveril správu cirkvi na Veľkej Morave do rúk zradného nemeckého biskupa Wichinga. V dôsledku toho boli potom z Moravy Metodovi žiaci, ktorí si podľa odporúčania nebohého sv. arcibiskupa Metoda zvolili za svojho predstaveného Gorazda, vyhnaní. Spolu s nimi odišlo z vlasti 200 kňazov, ktorí sa diktátu nechceli podrobiť a zachovali vernosť svojim veľkým a apoštolom rovným učiteľom. Gorazdovi bola zakázaná činnosť a pamiatka sv. Cyrila a Metoda bola postupne potláčaná u nás i inde. Na splitských cirkevných snemoch v Dalmácii v rokoch 925 a 1061 boli prekliati tí, ktorí by chceli slúžiť služby Božie slovanským jazykom a sv. Metod bol nazvaný heretikom.

Toto sa dialo v krajinách, v ktorých ešte vtedy žila v ľude láska k cyrilometodejskému dedičstvu, ale ktoré politicky dostali

sa do sféry západného vplyvu. Taktiež na Slovensku nebola v minulosti v cirkevných kruhoch pamiatka sv. Cyrila a Metoda populárna. Boli to skôr slovenskí národní buditelia a vzdelanci, pre ktorých sa úcta k sv. solúnskym bratom stala od 17. storočia podnetom na vzbudzovanie úcty k materskému jazyku, ktorý najmä na konci 19. storočia bol vážne ohrozený postupujúcou maďarizáciou. Kultúrni činitelia slovenského národa viac než cirkevné ofícium čerpali z tohto slávneho odkazu našej národnej minulosti a šírili úctu k sv. Cyrilovi a Metodovi.

Je zaujímavé, že zatiaľ čo pravoslávna cirkev sa vždy prirodzene a spontánne hlásila k pamiatke sv. Cyrila a Metoda pestujúc v bohoslužbe ich jazyk, vieru i zbožnosť, ktorú ich misia odkázala všetkým Slovanom a vlastne celému svetu, a zatiaľ čo napríklad pre Bulharov sa stal pojem cyrilometodejstva významným národným a štátnym dielom, v uniatskych chrámoch, ako aj katolíckych kostoloch, bol sviatok Cyrila a Metoda potlačený. Svätým bratom neboli zasvätené chrámy a neboli maľované ikony. Ľud bol držaný v tomto ohľade v nevedomosti a nepoznal dôsledne toto veľké dedičstvo. Tak to bolo až do poslednej doby. V bývalom Uhorsku oficiálne nebol záujem o modlitebné uctievanie sv. Cyrila a Metoda a rozširovanie známosti o nich.

V Čechách bola situácia o niečo lepšia, nakoľko v latinských knihách (legendách) sa zachovali zmienky o národnej cirkvi a literárnom diele sv. bratov. V polovici 14. storočia obnovoval ich pamiatku i cisár Karol IV., ktorý dokonca vymohol si na pápežovi založenie kláštora so slovanskou bohoslužbou v Prahe, pravda podľa západného obradu. Odtiaľ sa známosť o sv. Cyrilovi a Metodovi šírila i do susedných krajín. Husiti sa hlásili k domácim svätcom. V Uhrách začali viac sa zaujímať o pamiatku sv. Cyrila a Metoda až v dobe protireformácie. Tak isto v dobe baroka v Čechách objavujú sa častejšie obidve sväté mená slovanských učiteľov, ale zasa nie natoľko, aby sa o ich dielo mohol duchovne i sociálne ubiedený ľud oprieť a nárokovať si obnovu ich dedičstva.

Až v 19. storočí si západná cirkev uvedomila význam slovanských vieroučiteľov. Pápež Lev XII. r. 1882 vydal encykliku Grande munus (na návrh chorvátskeho biskupa Strossmayera), v ktorej si priznal k sv. Cyrilovi a Metodovi a zaviedol ich sviatok v cirkvi. Viac propagácie obidvom svätcom priniesli velehradské zjazdy. Je možné povedať, že obrodu tejto úcty si vynútil sám ľud, ktorý si stále silnejšie začal uvedomovať ich význam a oboznamovať sa s výsledkami historického bádania o sv. Cyrilovi a Metodovi a uvedomovať si podnetnú silu ich odkazu.

Predovšetkým veľkým podnetom tu bola myšlienka rovnosti všetkých národov, ktorá je stelesnená markantne v právach každého národa na vlastný jazyk v bohoslužbách a v modlitbe, a odtiaľ, samozrejme, v národnom živote vôbec. Táto myšlienka má

však i sociálny dosah. Tento faktor bol podstatou cirkevne reformných snáh a národnooslobodzovacích snáh pre Čechov, Slovákov, Rusínov a ďalšie národy vtedajšieho Uhorska, ktoré boli vystavené silnej maďarizácii, ktorá si v prostriedkoch nevyberala.

To bol hlavný dôvod, prečo si západná cirkev začala viac všímať myšlienky cyrilometodejstva a začala uvažovať o tom, aby si túto myšlienku prisvojila. Táto stále živá cyrilometodejská idea mala byť využitá i pre pokusy o úniu pravoslávnych s rímskou cirkvou. Ak predtým v minulosti boli k tomu účelu všetky prostriedky dobré, teraz mala byť využitá tradícia, ktorá bola pravoslávnym drahá a svätá. Západne orientovaní bádatelia začali hľadať v dejinách cyrilometodejských a z nich vyzdvihovať iba také momenty, ktoré sa dali využiť propagandisticky. Dôraz bol kladený na dobré vzťahy sv. bratov k Rímu. Až do nedávnej doby táto otázka bola v knihách západných spisovateľov na prvom mieste a oveľa menej sa usilovali poukazovať na zápasy sv. bratov o národný liturgický jazyk. Zmena v tejto tendencii prišla až po II. vatikánskom koncile, ktorý napokon dovolil pod tlakom nutnosti uviesť do západnej bohoslužby živý jazyk. Takto zvíťazilo toto dedičstvo i tam, kde bolo po celé stáročia popierané.

Ale vráťme sa k samotnému sviatku sv. Cyrila a Metoda. Keď sa uvažovalo o tom, na ktorý deň treba v kruhoch západnej cirkvi zaradiť tento sviatok, bol celkom bokom ponechaný fakt, že pravoslávna cirkev obidvom svätcom zasvätila deň 11. mája. Bolo by bývalo prirodzené zvoliť aj pre západnú cirkev a pre jej kalendár práve tento deň a istotne by to bolo vyvolalo priaznivý ohlas v kruhoch pravoslávnych kresťanov ako prejav dobrej vôle a porozumenia pre dávnu cirkevne-liturgickú tradíciu východnej cirkvi. To sa ale nestalo. Namiesto toho v Čechách sviatok sv. Cyrila a Metoda bol stanovený na 5. júl (v Uhrách do doby cisárovnej Márie Terezie bol tento sviatok zaradený na 14. marca). Česká verejnosť pochopila, že týmto dátumom bol sledovaný cieľ zatieniť iný deň, deň 6. júla, keď bol v Kostnici upálený Majster Jan Hus, deň, ktorý žil v pamäti národa ako Husova pamiatka. Husitská, utrakvistická cirkev slávila v tento deň kedysi Husa ako svätca. Tak vlastne došlo priblížením sviatku sv. Cyrila a Metoda k pamiatke Majstra Jana Husa k zaujímavej konštelácii veľkých postáv našich národov, ktoré mali nesmierny historický význam. Ale čo je zaujímavé — dňa 4. júla pravoslávna cirkev slávi pamiatku sv. Prokopa Sázavského, pustovníka, ktorý na Sázave vybudoval v 11. storočí monastier a v ňom slúžil slovanským jazykom bohoslužby. So Sázavou mali styky pravoslávni

Rusi, čo je dokázané tým, že tu bola už vtedy ikona ruských svätých Borisa a Gleba. Nedávno na Sázave archeológovia vykopali základy chrámu byzantského štýlu a tak dokázali, že monastier sv. Prokopa bol slovanský — pravoslávny.

Tak môžeme konštatovať, že miesto sv. Cyrila a Metoda v kalendári medzi sv. Prokopom a M. Janom Husom sv. bratom skutočne patrí. Tak to prijali naše národy, ktoré považujú deň 5. júla za pamätný deň nášho štátu. Taktiež aj my, pravoslávni, sa radi hlásime v deň 5. júla k pamiatke sv. bratov Cyrila a Metoda bez ohľadu na to, že dobre poznáme dejiny tohto sviatku. Máme aspoň novú príležitosť popri ostatných troch dňoch, zasvätených slovanským učiteľom, pripojiť ešte jeden deň — pamätný pre celý náš štát. Vieme, že na jednej strane stojí pred tým dňom sv. Prokop — uvedomelý pokračovateľ v ich diele v Čechách a nositeľ ich duchovnej kultúry, a na druhej strane ich sprevádza M .J. Hus, ktorý žil síce v dobe, keď vládla vo vtedajšom svete scholastika, ktorej on z nezbytnosti podliehal, ale že si bol vedomý jej chýb a nesúhlasil s jej nepriateľským postojom k pravoslávnej cirkvi. Hus bol nadchnutý myšlienkou národného (českého) jazyka v bohoslužbách a uvítal sv. prijímanie pod obojím spôsobom, teda z čaše, čo vtedajšia cirkev na západe odmietala. Keď M. Jeroným Pražský priniesol známosť kalicha z Ruska do Čiech, Hus s tým súhlasil. Nebolo náhodou, že husiti znak kalicha dali na svoje zástavy, pod ktorými víťazili ako obranci „zákona Božieho a Jeho spravodlivosti". Nebolo náhodné, že Hus vystúpil proti rektorovi viedenskej univerzity na obranu pravoslávia, lebo išiel vo svojom štúdiu ku starokresťanským prameňom, z ktorých vyrástlo dielo sv. Cyrila a Metoda i sv. Prokopa Sázavského. Keď sa husitské vojská objavili na Slovensku, boli pravoslávnym ľudom vítané. Trpiaci pravoslávny ľud v nich videl nielen bratov podľa spoločného slovanského pôvodu, ale aj spoločníkov v boji proti útlaku, sociálnej nespravodlivosti a za zachovanie cirkevného dedičstva Otcov. Podobne mala husitská revolúcia ohlas aj u pravoslávnych na Ukrajine, v Moldavsku a Rumunsku. Nebude snáď príliš odvážne, keď povieme, že husitská tradícia, ktorá v obnovenej podobe zohrala významnú úlohu v novodobých dejinách našich národov, spája sa harmonicky s cyrilometodejským odkazom v súčasnom vyústení našich národných dejín a že sa ako pravoslávni kresťania k týmto hodnotám radostne hlásime ako k takým, ktoré sú hlboko zakotvené i v našej dávnej cirkevnej tradícii.

Prot. dr. Pavel Aleš

Život v Duchu svätom — vernosť viere a poriadku svätej cirkvi

Isus Christos po svojom utrpení a zmŕtvychvstaní ešte plných štyridsať dní ukazoval sa sv. apoštolom, dávajúc im, ako o tom hovoria Skutky apoštolské, mnohé dôkazy o tom, že žije a hovoril s nimi o kráľovstve Božom. Toto obdobie štyridsiatich dní bolo pre apoštolov Christových akousi vnútornou prípravou, školou k praktickému apoštolátu, ktorý sa začal v okamihu zostúpenia Ducha svätého v deň sv. Päťdesiatnice. Z bojazlivých a vystrašených mužov stali sa v tejto tajomnej Christovej škole galilejskí rybári neohrozenými a vernými služobníkmi Christovej zvesti. Keď dostali ohnivý dar Ducha svätého v rozdelených jazykoch, ktoré spočinuli na každom apoštolovi a naplnili ich všetkých jedným Duchom, začali smelo „hovoriť veľké veci Božie" (Sk 2, 11), takže ich poslucháči „žasli a bezradne sa spytovali medzi sebou: Čo to má znamenať?" (Sk 2, 12).

Od tohto momentu začali apoštoli kázať slovo Božie, alebo, ako im to povedal anjel Boží, keď ich oslobodil z väzenia, kde ich vsadil veľkňaz a jeho stúpenci pre túto neohrozenú zvesť, „všetky slová tohto života" (Sk 5, 20), t. j. slová života večného, nového života v Christu. Keď boli apoštoli znova obžalovaní pred židovskou veľradou a veľkňaz sa ich pýtal, prečo porušili jeho zákaz kázať v mene Christovom, apoštoli odpovedali: „Boha treba viac poslúchať ako ľudí" (Sk 5, 29).

Kto spôsobil, že apoštolovia, ktorí sa rozutekali, keď Pána Isusa Christa zajali, odsúdili na smrť a ukrižovali, teraz prejavili takú poslušnosť Christovi, ktorého medzi nimi v telesnej podobe už nebolo? Bol to Duch svätý, Duch Christov, ktorý z nich urobil nových ľudí, ľudí poslušných a verných.

Zaiste apoštolovia vždy pamätali na slová, ktoré im Spasiteľ pri rozlúčke s nimi povedal. Sv. evanjelista Matúš nám ich zaznamenal na konci svojho evanjelia ako posledný pokyn Christov učeníkom a celej cirkvi, ktorý bude platiť až do Jeho druhého príchodu na svet. „Isus pristúpil k nim a povedal im: Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Choďte teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v mene Otca, i Syna, i Ducha svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. Ajhľa, ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta. Amen" (Mt 28, 18—20).

Učiť národy, privádzať k poslušnosti tých, ktorí veria a učiť ich zachovávať všetko, čo Isus Christos prikázal, — to je božské ustanovenie, aby cirkev bola širiteľkou a ochránkyňou Božieho zákona. Povšimnime si, ako Spasiteľ s dôrazom povedal, že máme zachovávať v š e t k o, čo On prikázal. Teda máme zachovávať nielen „niečo" z Jeho božského učenia, čo by bolo ľuďom príjemné počúvať, ale bez výnimky c e l ý Christov z á k o n v i e r y, m r a v o v a c i r k e v n é h o p o r i a d k u. Duch svätý pripomína sv. cirkvi túto celistvosť Christovho zákona. Aj to Pán predvídal a prisľúbil: „Utešiteľ, ten Duch svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, Ten naučí vás všetkému a pripomenie vám všetko, čo som vám hovoril" (Jn 14, 26).

Duch svätý je teda strážcom a učiteľom Christovho Božieho zjavenia v cirkvi. Ide tu predovšetkým o zachovanie č i s t o t y v i e r y. Cirkev vie, že z toho, čo sám Božský Spasiteľ o sebe a Božom živote nám zjavil, nesmie byť nič zmenené ani krivo vysvetľované. Zjavené učenie má nielen svoj obsah, ale aj konkrétny zmysel, konkrétne chápanie, preto obsah i výklad zjavených právd musia zostať nezmenené. Duch svätý posilňuje veriacich, aby v apoštolskom odkaze viery zotrvali a boli mu verní. To, čo je vo viere cirkvi zásadne nezmeniteľné, voláme d o g m o u, čiže takou pravdou, o ktorej sa nediskutuje, ale podľa nej alebo ňou sa žije. Pravoslávni kresťania dobre vedia, že sa k hlbokému a svätému menu p r a v o s l á v i e hlásia nenadarmo. Byť pravoslávnym znamená správne v Duchu svätom s cirkvou veriť a oslavovať v modlitbe Otca, Syna i Ducha svätého, Božskú Trojicu, jednobytnú a nerozdielnu. Znamená to taktiež pomocou Ducha svätého viesť podľa viery duchovný, čistý a spravodlivý život, sláviť týmto životom Boha, dušou i telom t. j. celou svojou bytosťou.

Z ustanovenia z a c h o v á v a ť v š e t k o, čokoľvek Isus prikázal, vyplýva tiež to, že cirkev Christova čas od času vydávala isté smernice pre praktický život veriacich, najmä v takých prípadoch, keď jednotlivec alebo celé skupiny ľudí vybočovali zo správnej cesty a namiesto zdravého učenia začínali hlásať nepravdu. Ak sa smernice pre učenie viery volajú dogmy, smernice pre mravný život, poriadok a disciplínu sa volajú k á n o n y (od gréckeho slova kánon, čiže pravidlo, norma). Na rozdiel od dogiem viery, ktoré sú dané raz a navždy a nemenia sa, len ich môžeme podrobnejšie a presnejšie formulovať, kánony reagujú na historický život cirkvi a na rôzne podmienky života, ktorý sa mení, preto podliehajú určitým zmenám. Avšak ani v kánonoch — pravidlách — sa nemení základná idea (intencia), ktorú dal Isus Christos. Pod vedením Ducha svätého cirkev reaguje vo svojich pravidlách na konkrétne historické situácie, aby život cirkvi pokračoval podľa zdravých zásad evanjelia. Apoštoli boli verní Christu a mali plné právo vyžadovať, aby túto vernosť zachovávali aj ich nástupcovia. Cirkev podľa príkladu apoštolov mohla v určitých prípadoch použiť aj isté sankcie — zákazy či tresty, čiže mohla a môže zasiahnuť proti narušovateľom poriadku vo vnútri cirkvi. Isus Christos povedal: „Kto vás počúva, mňa počúva; a kto vami pohŕda, mnou pohŕda; kto však mnou pohŕda, pohŕda Tým, ktorý ma poslal" (Lk 10, 16). Cirkev teda od samotného začiatku zodpovedá za svoj historický poriadok a bytie, lebo je to poriadok božského pôvodu.

Tak tomu rozumela cirkev na začiatku svojho pozemského jestvovania a tak to má byť stále. Za tento poriadok spasiteľnej služby svetu najprv zodpovedali všetci apoštoli. Ukázalo sa to presvedčivo už na Apoštolskom sneme v Jeruzaleme. Na ňom apoštoli (ako nás o tom poučujú Skutky ap. v 15 kap.) spoločnou autoritou, ktorú im zveril Isus Christos, určili zásady, ktoré sa týkali vzťahu kresťanov židovského a pohanského pôvodu k požiadavkám Starého zákona. Apoštoli vyhlásili, že sa tak správne „videlo Duchu svätému

i nám" (Sk 15, 28), čiže cítili nad sebou dych prítomného Ducha svätého, ku ktorému sa ako najvyššej autorite obracali a Jeho pomoc v rozhodnutiach vyprosovali.

Aj sv. Pavel sa vo svojich listoch dotýka poriadku cirkvi. Často hovorí o disciplíne pri zhromaždeniach za účelom modlitby a bohoslužieb, najmä sv. Eucharistie. Naliehavo pripomína, aké vlastnosti majú mať biskupi, presbyteri a diakoni a radí kresťanom, ako by mali najvhodnejšie využívať charizmatické dary, ktoré v hojnosti udeľuje cirkvi Duch svätý.

Počas prvých troch storočí používa cirkev tiež zvykové právo, ktoré nájdeme napríklad v písomnom dokumente I. storočia „Didaché" (Učenie 12. apoštolov...). K disciplíne cirkvi v duchu apoštolov sa vracajú pamiatky cirkevnej literatúry staroveku, ako napr. „Apoštolská tradícia" Hipolyta Rímskeho (3. st.), Didaskalia (učenie) apoštolov (okolo r. 200), alebo Apoštolské konštitúcie (okolo r. 380).

Keď na počiatku štvrtého storočia vstúpila cirkev do obdobia pravidelne organizovaných cirkevných snemov, objavujú sa v ich práci i nové pravidlá týkajúce sa disciplíny, mravnosti členov cirkvi a liturgickej praxe. Takmer každý všeobecný snem vydáva okrem uznesení v otázkach viery tiež direktívy, ktoré majú za úlohu odstraňovať nedostatky a neporiadky v cirkevnom živote na jednotlivých úsekoch alebo zemepisných oblastiach. Z týchto pravidiel vznikli celé zborníky, ako napr. Zborník Jána Scholastika z roku 550. Nakoľko cirkev Christova žila v štáte grécko-rímskom, ktorý od počiatku 4. st. bol programove kresťanský, cirkevné kánony a vieroučné formuly dostali sa aj do kódexov štátneho práva, najmä za vlády cisárov Teodózia a Justiniána. Neskoršie sa objavili aj komentáre ku kanonickým zborníkom, napr. z pera Balsamona, Zonaru a iných.

U nás kresťanstvo bolo nasadené v 9. st., najmä zásluhou sv. bratov Cyrila a Metoda, rodákov z mesta Solúna, ktorých k nám na pozvanie moravského kniežaťa Rostislava poslal byzanzský cisár Michal III. a carihradský patriarcha Fotios. Okrem iného bratia Cyril a Metod preložili z gréčtiny do staroslovienčiny cirkevný zákonník zvaný Nomokanon a tiež zákony občianské, čiže Zákon sudnyj ľudem. V tomto smere vynikal najmä arcibiskup Metod, ktorý bol výborným znalcom práva. Tieto preklady boli urobené väčšinou z textov používaných vo východnej gréckej cirkvi, čiže aj týmto vernosť Cyrila a Metoda svätému pravoslávію je jasne dokázaná. Je tiež dokázané, že pri prekladaní sv. Metod nepostupoval mechanicky, ale z bohatého kanonického materiálu starostlivo vyberal to, čo bolo potrebné a aktuálne pre podmienky cirkvi v moravskej oblasti a tiež niektoré veci upravoval. Sv. Cyril a Metod pokračovali svojím misijným dielom v apoštolskej službe a k vernosti v nej nabádali všetkých svojich žiakov a následníkov.

Pravoslávni Slovania prijali z rúk sv. Cyrila a Metoda aj ich kanonické dielo. V slávnych i ťažkých dejinách bolo im oporou a smernicou. Naši predkovia na vých. Slovensku a Podkarpatsku verne zachovali pravoslávne cirkevné zákony aj vtedy, keď ich feudáli prinútili zmeniť vieru. Stále pociťovali svoju patričnosť k tradícii Východu a keď sa nesmeli menovať pravoslávnymi, snažili sa aspoň vyjadriť svoju vernosť pradedovskej cirkevnej tradícii tým, že zdôrazňovali grécky cirkevný pôvod. Nechceli ani v najmenšom zľaviť zo svojej vernosti, nechceli meniť ani to, čo je historicky meniteľné a čo podliehalo určitému historickému vývoju, ako sú niektoré rituály alebo kalendár, lebo v ťažkých chvíľach aj toto bolo pre nich prostriedkom na obranu viery otcov. Vďaka tejto svojej húževnatosti zostávali vnútorne — srdcom i dušou — pravoslávnymi a radi to zdôrazňovali tým, že hovorili o svojej viere a tradícii ako „starej viere" (pôvodnej), o „starom obrade". Stále sa modlili a vieru vyznávali podľa východných pravoslávnych vzorov a vo svätej liturgii zostali vždy pravoslávni. Na veľkom vchode kňaz vždy hovoril: „I vsich vas pravoslávnych christian da pomjanet Hospoď Boh vo carstvii svojem..." Môžeme byť len vďační našim predkom za to, že pre nás za ťažkých podmienok zachovali „všetko, čokoľvek Christos prikázal svojim učeníkom", i to, čo vytvorila cirkev a zbožný ľud vo svojom živote. A hoci tristoročná poroba urobila svoje a vniesla do obradu, obyčají i spôsobov života našich otcov niektoré novoty a zmeny, podstata pôvodnej pravoslávnej tradície porušená nebola. Preto všetko, čo náš ľud ubránil, netreba považovať dnes za cudzie len preto, že to nejaký čas bolo v cudzích rukách, ale treba si to vážiť ako svoje vlastné a to „trochu", čo bolo zmenené a porušené predsa musíme vedieť napraviť a uviesť do pôvodneho stavu. Pri tom najväčší problém nie je ani tak v obradovej časti, ako skôr v mentalite národa a vo vierouke, čo si vyžaduje trpezlivosť, rozumný prístup a najmä postupné a trpezlivé vysvetľovanie, aby náš ľud presne vedel, kto, kedy a prečo sa dopustil porušenia čistoty našej pôvodnej pravoslávnej cyrilometodejskej tradície. A takáto postupná a vytrvalá apoštolská práca prinesie i trvalé výsledky. Preto nestačí hnevať sa a nadávať na tých, čo to urobili, ale treba aj nám samotným priložiť ruku k dielu a urobiť pre obnovu pôvodných tradícií všetko, čo treba, lebo v tom je tiež naše poslanie a dôležitá duchovná služba národu v každej dobe.

Pravoslávie dnešnej doby stojí pred vážnym problémom nového štúdia a kodifikácie pravidiel cirkvi. Pravoslávna cirkev zatiaľ nemá unifikovaný kódex cirkevných zákonov pre všetky miestne cirkvi. V miestnych pravoslávnych cirkvách existujú miestne kódexy cirkevných pravidiel, ktoré boli zostavené v stredoveku a ktoré sa nie vždy medzi sebou zhodujú. Tak si to kedysi vyžadoval život a podmienky. Dnes nie je ľahké rozhodnúť, ktoré pravidlá majú stálu platnosť a ktoré už nie sú aktuálne z dôvodov zmenených historických podmienok života cirkvi. Známy pravoslávny teológ Pavel Evdokimov súdi, že jestvujú zákony, ktoré akoby boli stále na stráži a čakajú len na svoje použitie. Ide napr. o kánony, ktoré regulujú zvolávanie snemov. Unifikácia foriem v pravoslávnej cirkvi by mohla viesť k „monotypu" všetkých pravoslávnych cirkví, čo je však cudzie pravoslávnemu duchu. Veď

vnútorná a zásadná jednota pravoslávnej — apoštolskej viery a principiálna jednota bohoslužieb môže byť — a tiež vždy bola — v jednotlivých historických miestnych formách vyjadrená dosť odlišne. Vernosť Christu a apoštolom však zostala ako zásada cirkevného života.

Aj naša pravoslávna cirkev používa na reguláciu svojho vnútorného života okrem všeobecne záväzných vieroučných a kanonických noriem tiež svoje vlastné cirkevné ustanovenia a cirkevnú ústavu. V prvej kapitole tejto ústavy, § 1 odst. 1. sa hovorí: „Pravoslávna cirkev v Československu je samostatnou metropolou a je súčasťou jednej, svätej, všeobecnej a apoštolskej cirkvi Christovej..." Systém organizácie práce našej cirkvi zodpovedá miestnym podmienkam, ktoré vychádzajú z našej cirkevnej historickej tradície. V roku 30. výročia našej samostatnosti by každý náš veriaci mal sa oboznámi, a to dôsledne, s ústavou cirkvi a urobiť všetko, aby krásne zásady a pravidlá v nej obsiahnuté sa stali pre každého podnetom k ešte lepšej vlastnej cirkevnej práci a občianskej angažovanosti. Tak splníme príkaz Isusa Christa sv.. apoštolom (Mt 28, 18—20) a účinne prispejeme k blahu našich národov v našej krásnej vlasti a veci pokoja na celom svete.

P. A.

Svätá liturgia — faktor obnovy cirkevného života

Cirkev je živý bohoľudský organizmus, jednota a spoločenstvo veriacich, ktorí veria v jediného pravého Boha, oslavujú Ho a vyznávajú, usilujú sa žiť podľa Jeho svätej vôle, čo sa najmarkantnejšie prejavuje počas bohoslužieb, najmä však počas svätej liturgie. Liturgia je základným existenčným momentom cirkvi, bez ktorej nemôže existovať a realizovať sa, nemôže plniť svoje spasiteľné poslanie v tomto svete, nemôže vydávať pravdivé svedectvo o Christu a Jeho evanjeliu. A preto aj účasť veriacich na liturgii (službe Božej), najmä však aktívna účasť, sa berie ako meradlo ich patričnosti k cirkvi. Bez tejto účasti na sv. liturgii prestáva kontakt so sviatostným a učiteľským pôsobením cirkvi. V takomto prípade člen cirkvi sa ocitá v osamotení, v istej izolácii, alebo ako to hovorí sám Spasiteľ, vyčleňuje sa z tela cirkvi, odtrhuje sa od živého koreňa a začína duchovne odumierať. Eucharistia je stredobodom duchovného života cirkvi i každého člena, vrcholným momentom realizácie cirkvi a účasti na živote v Christu. A práve dôležitosť tohto faktu vedie nás k tomu, aby sme sa lepšie a hlbšie zamysleli nad tým, či si to dnes všetci dostatočne uvedomujeme, či dobre poznáme, čo pre nás znamená eucharistická obeta a celá liturgia, či jej dobre rozumieme a tiež to, či sa na sv. liturgii zúčastňujeme aktívne, alebo len pasívne, t. j. či sme na nej len prítomní, alebo či aktívne prežívame

všetko to, čo nám sv. liturgia dáva, čo dáva pre náš nový život v Christu, pre našu spásu.

Pokiaľ chceme vychádzať zo súčasnej situácie, zo súčasného postoja veriacich k sv. liturgii, k chrámu a bohoslužbe vôbec, treba jednoznačne priznať, že sme svedkami istej krízy, ale súčasne zdôrazňujeme aj to, že to nie je vec nová a dejiny cirkvi poznajú viaceré obdobia, ktoré boli poznamenané takouto krízou v liturgickom a duchovnom živote. Treba zdôrazniť to, že z jednej strany sme svedkami takzvanej kresťanskej spoločnosti, čo je niekedy sprevádzané odchodom od cirkvi istých skupín ľudí, ale z druhej strany sme svedkami kvalitatívneho prehlbovania viery. Preto veľké počty ľudí v chráme ešte nemusia svedčiť o hĺbke duchovného života veriacich a o kvalite tohto ich života, lebo ináč by nebolo pochopiteľné, ako došlo ku kríze, alebo, prečo tak veľký počet ľudí nevydržal v skúške svojej viery. Avšak prázdny chrám tiež svedčí o tom, že v duchovnom živote veriacich došlo ku kríze, ktorá volá po náprave, po aktivizácii duchovného života na zdravých základoch, po náprave a skvalitnení dušpastierskej práce a misijnej služby cirkvi. O formálnej, neaktívnej účasti na sv. liturgii apoštol Pavel vyslovil tieto kritické slová: „V tom vás však napomínam a nechválim, že sa schádzate nie na lepšie, ale na horšie" (1 Kor 11, 17), čím mal na mysli takú účasť na „večeri Pánovej", ktorá neplnila svoje poslanie a bola dokonca pre niektorých pohoršením. Aj sám Spasiteľ sa veľmi kriticky vyslovil na adresu židov, keďže videl, že ich účasť na bohoslužbách v jeruzalemskom chráme bola pasívna, že ich obete neboli prinášané v duchu zákona, že chrám prestal plniť svoju úlohu „domu modlitby" a tí, čo doň prichádzali a o neho sa starali, svojou nedbalosťou ho premenili na „peleš lotrovskú" (Mt 21, 13). Čiže Christos nevidel v nich zhromaždenie ozajstných ctiteľov a vyznavačov Boha, modlitebníkov, ale zhromaždenie ľudí, ktorí len šľapali nádvoria Pána, ktorí tu boli pre celkom iné zámery a s celkom iným úmyslom. V skutočnosti však chrám je domom duchovnej obnovy, modlitby a posvätenia. Isus Christos to potvrdil, keď spolu so spravodlivým Jozefom a Máriou, Matkou svojou, prišli do Jeruzalema na sviatok Paschy a bez ich vedomia zostal v chráme a viedol rozhovory s kňazmi a zákoníkmi. Keď Ho po troch dňoch našli v tomto prostredí, udivene sa Ho spýtali: „Synu, čo si nám to urobil?" A On im odpovedal snáď práve tak udivene: „Prečo ste ma hľadali? Či ste nevedeli, že mám byť v tom, čo patrí môjmu Otcovi?" (Lk 2, 50). A táto otázka je postavená každému z nás: aj my máme vedieť, kde je to miesto na synovský rozhovor s Otcom naším nebeským, že je ním chrám Boží, alebo ako náš

ľud správne volá — c e r k o v. A čím viac nás tam bude a s dobrým úmyslom, tým lepšie svedectvo budeme vydávať o Bohu, o Christu, o pravdivosti a životnosti našej viery, o jedinečnosti kresťanského náboženstva, o pravdivosti našej cirkvi ako cirkvi Christovej a budeme živým príkladom pre iných. Isus Christos predsa povedal: „Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach" (Mt 5, 16).

Pretože je mnoho príčin, prečo dochádza ku kríze a k ochladnutiu duchovného života a tým aj k ochladnutiu aktívnej účasti na sv. liturgii, pokúsime sa objasniť aspoň niektoré z nich.

Podľa nášho názoru jednou z hlavných príčin malej alebo pasívnej účasti na liturgii je malá znalosť pravej podstaty bohoslužby v cirkvi, najmä sv. liturgie, a z toho plynúca malá angažovanosť, alebo aj pasivita. Preto prítomnosť na liturgii ešte nemusí znamenať účasť na liturgii, na celom jej veľkom a spasiteľnom tajomstve. A pretože my nemáme záujem na nejakom náboženskom fanatizme, lebo je našej cirkvi cudzí, potom aktívna účasť na liturgii a ostatných bohoslužbách môže prichádzať do úvahy len vtedy, ak veriaci človek dobre rozumie tomu, čo sa vo sv. liturgii vykonáva a uskutočňuje, keď veriaci človek chápe, aký to má význam pre celok cirkvi, pre duchovný rast jednotlivca, čo všetko mu liturgia dáva, k čomu ho zaväzuje, k čomu a ku komu ho privádza atď. Je pochopiteľné, že tu vtedy zostáva istý rozdiel: nie všetci v cirkvi sú rovnakého veku, povahy, schopností, vzdelania a podobne, preto si budú rozdielnym spôsobom osvojovať dary milosti a poznania, ktoré liturgia dáva, ale každému treba dať toľko a tak objasniť, aby to pre neho bolo dostačujúce pre aktívnu účasť na sv. liturgii, pre účasť na ostatných bohoslužbách a všetkom dianí v cirkvi. Preto veľkí otcovia cirkvi (sv. Bazil Veľký, Gregor Teológ, Ján Zlatoústy a iní) pripisovali sv. liturgii mimoriadny význam a usilovali sa dosiahnuť maximálnu aktívnu účasť veriacich na tomto milostivom dare Božom. Svätý chrám považovali za miesto pokánia, za miesto uzdravenia — duchovnú nemocnicu, za miesto znovuzrodenia vodou a Duchom svätým, za miesto obnovy a za prostredie spásy.

Z toto hľadiska sv. liturgia nie je formálnou kultovou záležitosťou, ale je to bohoľudská realita, ktorá umožňuje aktívny vzťah medzi Bohom a človekom v záujme spásy človeka. Z objektívnej stránky, čiže zo strany Boha, je to snaha, aby sme sa milosťou Božou stali účastní Kráľovstva Božieho a podrobili sa jeho moci. Takto sme všetci povolaní k sviatostnému aktu, o ktorom apoštol Pavel hovorí: „Ale Boh, bohatý na zmilovanie, pre

Grécka ikona Isusa Christa — Kráľa kráľov.

svoju veľkú lásku, ktorou si nás zamiloval, oživil nás s Christom, keď sme boli mŕtvi v prestúpeniach, — veď milosťou ste spasení! — a spolu nás vzkriesil a spolu posadil v nebesiach v Christu Isusovi, aby vo svojej dobrote k nám v Christu Isusovi ukázal v budúcich vekoch nekonečné bohatstvo svojej milosti" (Ef 2,4—7). Všetko toto sa pre nás stáva dostupným vo sv. liturgii, všetko toto nám liturgia dáva podľa miery našej viery, v plnosti týchto vecí — darov — zúčastníme sa spolu s Christom v nebesiach (Lk 13, 39). Z tohto hľadiska sv. liturgia je aktom sviatostným — tajomstvom, avšak z hľadiska nás veriacich, čiže zo stránky subjektívnej, obnoviteľská sila sv. liturgie je závislá na nás veriacich, na našej viere, na našej *aktívnej účasti, na aktívnom prežívaní tohto tajomstva Božieho,* na tom, ako sme naladení, duchovne i modlitebne, na to, ako sme zmierení s Bohom, ľuďmi i sami so sebou, ako túžime po jednote s Christom i s ostatnými členmi cirkvi. Boh je v centre všetkého nášho života, a čím sme bližšie k Bohu, tým tesnejšie a bližšie sme aj jeden k druhému, preto od toho závisí aj to, či odchádzame z chrámu obnovení, poučení, posilnení, posvätení, teda, či odchádzame ako ľudia noví, nové stvorenie, alebo všetko to bohatstvo milosti Božej zostalo pre nás neprístupné, lebo sme do chrámu prišli nepripravení prijať toto veľké Božie dobrodenie, čiže boli sme tu nadarmo, pasívne, bez úžitku! Otvoriť svoje srdce a svoj um pre pôsobenie milosti Božej, pre prijatie slov života, pre prijatie Tela a Krvi Christovej, to je tá aktívna účasť, ktorá dosahuje cieľ a raduje Otca nášho nebeského, lebo vtedy sa ukáže, že Jeho milovaný Syn Boží nezomrel za nás nadarmo. Znamená to, že na diele našej spásy sa podieľa Boh pre svoju nekonečnú lásku k nám, ale aj my sami, a to ako dokážeme toto Jeho dielo spásy prijať a osvojiť si ako základ nového života v Bohu. Predpokladá to teda naše slobodné rozhodnutie žiť novým životom, slobodné rozhodnutie, lebo nátlak a násilie v tomto ohľade nemá miesta. Dôležitosť sv. liturgie pre našu spásu ukazuje, že v jej uskutočňovaní, v jej priebehu nie je možné byť pasívnym, dívať sa len ako na nejaký vonkajší ceremoniál, ktorý sa nás netýka, ale žiada si to plnú účasť a spoluprácu. A nielen samotná svätá liturgia má byť takto aktívne prežívaná, ale aj ostatný náš život po odchode z chrámu má sa niesť v duchu sv. liturgie, má byť pokračovaním liturgie, alebo ako to zvyknú hovoriť dnešní teológovia, má to byť liturgia po liturgii, lebo chceme, aby celý náš život bol rozumnou obetou Bohu.

(pokračovanie)

Prot. Š. Pružinský

Misijné poslanie duchovného na farnosti

V predchádzajúcom čísle v článku pod tým istým názvom priblížili sme si niekoľko závažných myšlienok o misijnom poslaní duchovného na farnosti. Poukázali sme na aktívny vnútorný duchovný život kňaza, lebo len opravdu duchovne žijúci kňaz môže v dobrom vplývať na svojich veriacich, môže rozdávať zo svojho duchovného a kultúrneho bohatstva a vydávať pravdivé kresťanské svedectvo o našej viere. Poukázali sme tiež na vzťah medzi kňazom a biskupom, na vzťah kňaza k veriacim, lebo všetci spolu tvoria živé mystické (tajomné) telo Christovo — cirkev Božiu na zemi. Poukázali sme tiež na liturgické a učiteľské poslanie kňaza, vychádzajúc zo záverečného dokumentu sympózia komisie Svetovej rady cirkví pre svetovú misiu a evanjelizáciu, ktoré sa konalo v monastieri Žiči v Juhoslávii. V tomto článku chceli by sme priblížiť našim čitateľom ďalšie myšlienky o práci duchovného, ale tiež myšlienky o mieste a úlohe farnosti v misijnom poslaní cirkvi v tomto svete, ktorá vlastne pokračuje v misijnom diele Christovom.

V bode „Kňaz ako katechéta" (učiteľ viery) spomínaný dokument uvádza, že menom katechétu voláme človeka, ktorý učí veriacich, ako majú prehĺbiť svoju vieru a svoje náboženské poznanie. Predpokladá to dobrú učiteľskú starostlivosť a snahu a má to byť tesne spojené s hlásaním evanjelia a z neho vychádzať. Dokument tu zdôrazňuje, že našou prvoradou úlohou je, aby kňaz hlásal evanjelium ako učiteľ viery v tom zmysle, že bude chrániť a odovzdávať všetko to, čo prijala cirkev (sv. Tradíciu) a čo je aj jemu zverené, aby to hlásal národu Božiemu. O tom sa hovorí tiež v Písme svätom, konkrétne v Druhom liste ap. Pavla Timoteovi: „Pred Bohom a pred Christom Isusom, ktorý bude súdiť živých i mŕtvych, zaväzujem ťa na Jeho zjavenie a kráľovstvo: zvestuj slovo, buď pohotový vhod-nevhod, presviedčaj, karhaj, napomínaj so všetkou trpezlivosťou a poučovaním. Lebo príde čas, keď ľudia neznesú zdravé učenie, ale majúc svrbľavé uši, budú si podľa svojich žiadostí zháňať učiteľov, odvrátia sluch od pravdy a obrátia sa k bájkam. Ty však buď vo všetkom striezlivý, znášaj protivenstvá, plň povolanie evanjelistu, konaj si službu" (4,1—5). A keďže my túto skutočnosť už prežívame, kňaz ako učiteľ viery a katechéta má zodpovedne pristupovať ku všetkým povinnostiam svojej dušpastierskej a zvestovateľskej služby, najmä prostredníctvom chrámovej kázne, spovede, návštev, dobrej rady v každej životnej situácii a prostredníctvom iných foriem práce s ľuďmi, aby sa v srdci každého veriaceho človeka upevnila pravá a živá viera. Táto práca je teda mnohotvárna a má zohľadniť osobné vlastnosti a potreby každého jednotlivca: mentalitu, vek, vzdelanie atď. Každému treba dať to, čo je pre jeho duchovný rast potrebné, čím sa súčasne upevní skutočná jednota členov cirkvi.

Ináč treba chápať kňaza ako zvestovateľa evanjelia (evanjelizátora), lebo táto jeho práca sa vzťahuje nielen na príslušníkov jeho farnosti, ale tiež na

všetkých ľudí. Je to vydávanie svedectva pred svetom, čo je vždy spojené s istými problémami a čo si cirkev musí vždy dobre uvedomovať. Je to svedectvo o Christu, o celom Jeho spasiteľnom diele a vyžaduje si aj iné metódy práce a iné prostriedky tejto práce. Ale aj tu jedným z rozhodujúcich faktorov tejto služby je sám kňaz, jeho osoba, charakter, aby ním hlásané evanjelium bolo slobodne a ochotne prijaté ako základ nového života v Christu. Je to skutočnosť, ktorej prvotná cirkev venovala mimoriadnu pozornosť a bol to pre ňu jeden z rozhodujúcich dôkazov o pravdivosti a jedinečnosti kresťanského náboženstva. Hovoria nám o tom Skutky apoštolské, celá misijná činnosť apoštola Pavla, ktorá je nám známa z jeho početných listov. Ale tak bolo aj neskôr. Keď priateľ slávneho Origena žiadal od neho, aby napísal obhajobu kresťanstva a vyvrátil klebety na kresťanstvo, ktoré sa nachádzali v knihe pohanského filozofa Kelsa, vtedy tento veľký myslieľ a teológ povedal, že je to zbytočné, lebo najlepšou obhajobou kresťanov je ich každodenný život, ktorý pohania často obdivovali. Nakoniec túto knihu napísal a zachránil pre nás mnohé významné svedectvá prvých dôb kresťanstva o živote cirkvi a jej viere. Preto aj náš dokument zdôrazňuje, že každá forma misijnej (evanjelizátorskej) práce je životom a svojimi výsledkami overovaná. Nesprávna forma misijnej práce nemôže priniesť dobré výsledky. Predovšetkým sa vylučuje prozelytizmus, najmä jeho hrubé formy, pri použití ktorých sa už nerešpektuje sloboda človeka, ale prejavuje sa tu snaha získať človeka za každú cenu. K dosiahnutiu tohto cieľa sa používa: hrubé násilie, zastrašovanie, štátna moc a iné.

Kňaz ako dušpastier, — to je tretí a veľmi dôležitý faktor v misijnom poslaní kňaza. Pod menom „pastier" rozumieme človeka, ktorý bdie nad svojimi veriacimi, nad zvereným mu ľudom Božím. Ešte starozákonný prorok Izaiáš povedal, že každý dobrý pastier má poznať svoju ovečku podľa mena a v Novom zákone sám Spasiteľ zdôraznil, že dobrý pastier vchádza do ovčinca dverami, ovce počujú jeho hlas a on volá po mene svoje ovce a vyvádza ich, ide pred nimi a ovce ho nasledujú, pretože znajú jeho hlas a je ochotný dať za nich aj svoj život. A pretože Isus Christos bol takýmto „Dobrým Pastierom", mohol to o sebe povedať slovami: „Ja som dobrý pastier: znám svoje a mňa znajú moje . . ." (Jn 10, 1—19).

Tieto výroky poukazujú na osobitnú a úprimnú lásku, ktorá sa získava ako dar Ducha svätého a má sa neustále upevňovať a prehlbovať. V tomto ohľade treba mať na mysli nasledujúce momenty: Už pri základnom bohosloveckom vzdelaní budúcich kňazov sa musí pamätať na spojenie teórie s praxou, čoho sa duchovný má pridržiavať celý svoj život. Avšak táto teória a prax musí vychádzať zo zdravých teologických predpokladov, čiže musí byť ozaj pravoslávna. Zo správnej teológie vyplýva aj správne chápanie cirkvi a jej života, a z tohto správneho chápania cirkvi zasa vyplýva správna prax. To znamená, že pravoslávna teológia nikdy nemôže byť odtrhnutá od života a potrieb cirkvi, nikdy nemôže byť necirkevná a nepravoslávna a nemôže nebyť zvestovateľská. V opačnom prípade už to nebude teológia — bohoslovie, ale pusté rozumárstvo, ktoré je len pre obmedzený okruh ľudí a duchovnému životu neprospieva. A to opäť znamená, že pravoslávny profesor teológie nie je teoretik, ale predovšetkým dušpastier a taký je aj jeho vzťah k tým, ktorí sa na kňazské povolanie pripravujú.

Ďalším dôležitým faktorom pri uskutočňovaní misijného poslania kňaza je, aby to, čomu sa naučil, ozaj prenášal do života a pod dozorom starších a skúsenejších spolubratov získaval patričnú skúsenosť v požívaní teoretických poznatkov. Ako môže kňaz pochopiť napríklad to, že cirkev počas liturgie sa modlí za nemocných a trpiacich, ako môže pochopiť biblické prikázanie pomáhať nudzným a kŕmiť hladných (duševne či telesne), keď nikdy nevstúpil s týmito ľuďmi do kontaktu a sám nevidel a neprecítil ich ťažké a zložité postavenie? V tomto ohľade treba uplatniť nielen rozum a vedomosti, ale aj to, čo nám nahovára naše srdce, lebo to je skutočné zvestovanie evanjelia, zvestovanie Christa, skutočné svedectvo o Ňom.

Kňaz ako dušpastier musí mať vždy čo povedať, musí kázať pri každej vhodnej príležitosti, pri každej sviatosti, obrade a pri ktoromkoľvek inom náboženskom úkone. Má zjednocovať ľudí vo všetkých ich bolestiach i radostiach a s potrebami celej cirkevnej obce, s potrebami celej cirkvi a s potrebami sveta.

Posledným faktorom, ktorý dokument spomína, je to, že je treba v každej miestnej cirkvi usilovať o uskutočňovanie a prehlbovanie ďalšieho bohoslo-

Pravoslávna cirkev žehná novomanželom . . .

veckého štúdia duchovných na farnosti, takzvaného postgraduálneho štúdia (alebo ako to dokument volá — podiplomového štúdia). To znamená, že duchovný nemôže sa spoliehať len na tie vedomosti, ktoré nadobudol v škole, ale musí aj na farnosti pokračovať v bohosloveckom štúdiu, najmä pod vedením svojich bývalých učiteľov, podrobovať sa doškoľovaniu, ktoré sa dnes zavádza v každom inom dôležitom povolaní, lebo nároky na prácu s dnešným človekom z roka na rok rastú a treba ich uspokojiť, lebo v opačnom prípade dôjde k tomu, že nebudeme rozumieť dnešnému človeku a on nebude rozumieť nám. A takúto roztržku si nijaká cirkev dovoliť nemôže, keď chce zostať verná tomu poslaniu, ktoré jej dal jej Zakladateľ Isus Christos.

Vytvorenie a zabezpečenie týchto predpokladov a faktorov misijnej práce duchovného vytvára tiež predpoklady pre miesto a úlohu farnosti v misijnom poslaní celej cirkvi. Predovšetkým preto, že farnosť je sama o sebe misijnej povahy. Administratívne a sviatostne je časťou celej cirkvi, ale duchovne je nositeľkou všetkých darov Ducha svätého. Ona je v skutočnosti prítomnosťou a odkrývaním sa cirkvi, nositeľom viery, zvestovateľom evanjelia a svedkom o Christu v tých podmienkach, v akých sa nachádza. A v tomto zmysle celý život farnosti je misijný, lebo neexistuje len pre spásu svojich členov, ale tiež pre spásu celého sveta, ktorý je stále predmetom jej modlitieb, snažení a vzdávania vďaky Bohu. Je to opäť najmarkantnejšie vyjadrené vo svätej liturgii, ktorá v sebe objíma celý svet, ľudí so všetkými ich radosťami i starosťami, ale aj celú prírodu, za požehnanie ktorej sa modlí. Podrobnejšie si o tom pohovoríme v nasledujúcom čísle tohto časopisu.

Prot. Štefan Pružinský

(Pokračovanie)

Usilujte sa žiť v pokoji so všetkými ... (Žid. 12, 14)

Keď sa apoštol Pavel dopočul, že medzi kresťanmi korintskej cirkvi vznikajú spory a neporiadky, obrátil sa na nich s takýmto bratským napomenutím: „Povzbudzujem vás, bratia, menom Pána nášho Isusa Christa, buďte všetci jednej reči, aby neboli medzi vami roztržky! Buďte rovnakého zmýšľania a rovnakého presvedčenia!" (I. Kor. 1, 10). Hoci ako apoštol a vyslanec Christov mal právo i prikázať či nariadiť, predsa v tomto prípade sa k nim obrátil ako nežne milujúci otec, brat a priateľ a menom Christovým ich prosí nažívať v miernosti, jednomyseľnosti a vzájomnom porozumení.

Keď však sledujeme tieto apoštolove vzťahy s kresťanmi cirkvi, ktoré zakladal, s kresťanmi, ktorých poúčal a vychovával, keď sledujeme jeho dôraz na potrebu nažívať v pokoji a jednomyseľnosti, potrebu chrániť pokoj s blížnymi pre vlastnú spásu, zistíme, že to neboli iba láskavé slová, že bolo potrebné občas i pohroziť, avšak s cieľom pôsobiť výchovne na zverené mu duchovné stádo, ako napr. čítame v liste k Židom: „Usilujte sa žiť v pokoji

so všetkými a dosiahnuť svätosti, bez ktorej nikto neuzrie Pána!" (Žid. 12, 14), čo znamená toľko, že bez pokojného spolunažívania nemožno dosiahnuť svätosti a bez nej nemožno zas byť následníkom kráľovstva Božieho — blaženého spoločenstva anjelov a svätých.

Prečo sa i v dnešnej dobe prikladá tak veľký význam zachovaniu pokoja a jednomyseľnosti jednak medzi veriacimi, ale i medzi všetkými ľuďmi? V prvom rade preto, že sám Hospodin je nazývaný Bohom pokoja (I. Kor. 14, 33, II. Kor. 13, 11), Kniežaťom pokoja (Izaiáš 9, 6). Či snáď môže sa pred Ním zjaviť ten, kto vo svojom srdci uchováva nepriateľstvo, zlobu či nenávisť? O pokoj treba usilovať aj preto, že i kráľovstvo Božie je kráľovstvom pokoja (Rim. 14, 17), lásky a jednomyseľnosti, kráľovstvom dobra a milosrdenstva, pokory a trpezlivosti. Či snáď môžeme vojsť do tohto kráľovstva a stať sa jeho členmi a účastníkmi, ak ešte nevymrelo v nás zlo, následkom ktorého prechovávame vo svojom srdci zlovôľu, istú zatrpknutosť, hriešne vášne a hriešne skutky?

Hľadať pokoj a snažiť sa oň (I. Petr. 3, 11) máme i preto, že mier a pokoj kráľovstva Božieho, narušený pádom našich prarodičov do hriechu bol opäť obnovený a nastolený jednorodeným Synom Božím, Jeho utrpením a smrťou na kríži: „Boh totiž chcel, aby v Christu prebývala všetka plnosť, aby jeho prostredníctvom zmieril so sebou všetkých, a Jeho krvou na kríži vyliatou, vrátil pokoj všetkým, čo sú na zemi a čo sú na nebi" (Kol. 1, 19—20). A čo činí človek, žijúc v nezhode a nepriateľstve s blížnymi? Ruší a marí tento akt zmierenia a spásy, vykonaný na kríži smrťou Syna Božieho, popiera i Jeho drahocennú krv, vyliatu za nás všetkých ako obetu zmierenia. Ak teda usilujeme o zachovanie pokoja na zemi, je nutné mať neustále na zreteli, že pokoj — to je najväčší a najvzácnejší poklad, drahé dedičstvo, ktoré svojím apoštolom a skrze nich i všetkým nám zanechal sám Isus Christos, pripravujúc sa na svoje utrpenia: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam" (Ján 14, 27). Pokoj je skutočne najväčším blahom a šťastím. Ním obdaroval svojich verných náš Spasiteľ, keď po svojom slávnom vzkriesení „postavil sa doprostred a povedal im: Pokoj vám!" (Ján 20, 19, 26). Či sa neodlučuje každý od Jeho učeníkov a druhov, kto nechráni tento Christom darovaný pokoj s blížnymi?

A napokon je nutné poznamenať, že pokoj je požehnaným ovocím Ducha sv., znamením i zárukou jeho milostivého prebývania v duši veriaceho: „Ovocím Ducha je láska, radosť, pokoj ..." (Gal. 5, 22). A práve prítomnosť či neprítomnosť pokoja a lásky v srdci človeka je svedectvom v ňom prebývajúceho Ducha sv., alebo ducha zla a lži, ktorý vo svojej podstate je duchom zloby a nepriateľstva.

Kto by si však myslel, že toto prikázanie o pokoji s blížnym, presnejšie jeho naplnenie v živote možno zameniť či nahradiť voľajakou inou vhodnou cnosťou, veľmi by sa mýlil. Nikdy a ničím nemožno zameniť naplnenie tohto prikázania, pretože tam, kde nieto pokoja, nemôže byť ani pravej kresťan-

skej lásky, a bez lásky, ako právom tvrdí ap. Pavel, i všetky dary, dokonca i zázračné, sú neplodné a bezvýznamné, ba i dobré skutky, či obete mučeníctva sú neužitočné, nepotrebné a daromné. „Keby som bol prorokom a vedel by som všetky tajomstvá a mal všetko znanie, — vraví spomínaný apoštol, — keby som mal úplnú vieru, že by som hory prenášal a lásky by som nemal, nebol by som ničím. Keby som rozdal chudobným všetky svoje majetky, keby som vydal svoje telo a dal sa spáliť a nemal by som lásky, nič by mi to neosožilo" (I. Kor. 13, 2—3). Slovom, bez pokojného naživania s blížnymi, bez opravdivej lásky k nim ani tá najväčšia naša obeť či už hmotná alebo duchovná nemôže byť Bohu príjemná: „Keď teda prinášaš svoj dar na oltár, — poúča nás sám Spasiteľ, — a tam ti príde na um, že tvoj brat má niečo proti tebe, nechaj svoj dar pred oltárom, a odíď sa najprv zmieriť so svojím bratom, a potom sa vráť a obetuj svoj dar" (Mat. 5, 23—24). Koľkým kresťanom a nielen im by i dnes veľmi osožilo zamyslieť sa hlbšie nad týmito vážnymi slovami, zahľadieť sa sami do seba, do svojho vnútra! Ak by dokázali nielen slovom, ale aj skutkom sa pretvoriť a prerodiť, verte, že život vôkol nás i v nás by bol hodnotnejší, krajší, plnší a duchovne bohatší!

Z druhej strany však nesmieme si namýšľať, že vytváranie pokojného ovzdušia sa má vzťahovať iba na určitý okruh ľudí, že sa má obmedzovať iba na tých, s ktorými sme v pokoji. Sv. Pavel prikazuje naživať dobre podľa možnosti so všetkými ľuďmi: „Usilujte sa žiť v pokoji so všetkými a dosiahnuť svätosti, bez ktorej nikto neuzrie Pána" (Žid. 12, 14). Každý nepriateľský postoj voči komukoľvek je už sám o sebe smrteľnou nemocou duše, lebo, ako nás poúča milovaný učeník Christov — sv. Ján Bohoslovec, — „kto však nemiluje, zostáva v smrti..." (I. Ján 3, 14). Preto sa i my máme usilovať o to, aby sme mali pokoj nielen s tými, čo nás milujú, ale i s našimi nepriateľmi, ba i s nepriateľmi pokoja a pokojného súžitia. Blahoslavený je ten kresťan, ktorý vo vzťahu ku svojim blížnym sa správa vždy tak, aby aj jeho najväčší nepriateľ sa nezmohol na iné slová, ako tie, ktoré vyslovil Saul, keď spoznal svoj omyl voči Dávidovi, ktorého veľmi prenasledoval: „Ty si lepší než ja, lebo ty si mi preukázal dobro, ja však som ti robil zlo. Ty si dnes ukázal, že si mi robil dobro, lebo ma Pán vydal do tvojej ruky a nezabil si ma. Veď ak niekto nájde svojho nepriateľa, či ho prepustí dobrou cestou? Nech ti Pán odplatí dobro, ktoré si mi dnes preukázal!" (I. Kr. 24, 18—20). Takýto človek je, povedané ústami Dávida „ i s nenávistníkmi pokoja pokojný" (Žalm 119, 7).

A napokon jeden zbožný povzdych: keby zapanoval medzi ľuďmi pokoj a jednomyseľnosť, posilňovaná čistou láskou, aké by boli šťastné ľudské spoločenstvá na celom svete! Ako spokojne a mierne by prúdil náš život a život celej zemegule, bez vojen, násilia a nepriateľstva!

„Napokon, bratia, radujte sa, zdokonaľujte a povzbudzujte! Buďte jednomyseľní! Zachovajte si pokoj a Boh lásky a pokoja bude s vami" (II. Kor. 13, 11).

Prot. P. KORMANÍK

Pietný akt na Dukle

Rozkvitnutý máj je mesiacom, v ktorom oslavujeme významný deň — Deň víťazstva. Spomíname si na všetkých padlých hrdinov našej i Sovietskej armády, na obete pod Duklou. Títo ľudia za cenu svojich životov nám vybojovali mier a slobodu. Niet medzi nami človeka, ktorý by si s vďakou a láskou nespomenul na týchto hrdinov v májových dňoch, keď oslavujeme 36. výročie nášho oslobodenia.

Hlbokú vďaku našim osloboditeľom preukázala aj pravoslávna cirkev. Dňa 6. mája t. r. Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, v sprievode mitr. prot. doc. dr. Jaroslava Šuvarského, kancelára ÚMR, pricestoval na východné Slovensko. V Košiciach ich privítal Preosvietený vladyka Nikolaj, metropolitov námestník a biskup prešovský, Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský, v sprievode mitr. prot. J. Chomu, riaditeľa ÚER. Z Prešova potom spolu s duchovenstvom odišli na Duklu. Duchovní niesli na čele sprievodu veniec k pomníku padlých hrdinov. Po tomto akte metropolita Dorotej okrem iného povedal: „Prišli sme na miesto presiaknuté krvou tých, ktorí nám priniesli slobodu. Prišli sme, aby sme sa im hlboko poklonili". Metropolita Dorotej s prítomnými potom odslúžil panychídu za padlých osloboditeľov našej vlasti. Na tomto pietnom akte bol prítomný p. Sičák, krajský cirkevný tajomník, a p. Žižák, okr. cirkevný tajomník zo Svidníka. Potom sa delegácia našej cirkvi a jej sprievod odobrali do Svidníka. Na záver metropolita Dorotej poďakoval všetkým za účasť a zástupcov štátnej správy požiadal o tlmočenie úprimných pozdravov predstaviteľom nášho štátu. Za tieto slová poďakoval metropolitovi Dorotejovi p. Sičák, ktorý vo svojom príhovore spomenul slávne májové dni, nikdy nezabudnuteľné, ku ktorým sa ľud s úctou a hrdosťou vracia a to isté učinila teraz i pravoslávna cirkev na čele so svojím metropolitom Dorotejom. Túžbou človeka je život slobodný a šťastný. Za dosiahnutie týchto ideí už padlo veľa životov. V pamäti nášho ľudu zostávajú natrvalo zapísané dni národnooslobodzovacieho boja a oslobodenie našej vlasti hrdinskou Sovietskou armádou.

Nech v mieri vyrastá naša ťažko nadobudnutá sloboda, nech prináša plody šťastia a radosti súčasným i budúcim pokoleniam a nech sa rozvíja do májovej krásy.

J. CH.

Výchova k mieru

V poslednej dobe sa v rámci boja za upevnenie svetového mieru čoraz častejšie používa pojem „výchova k mieru". Veď mier, to nie je len mlčanie zbraní, ale najmä šťastný život každého človeka na zemi. Preto vychovávať ľudstvo k mieru znamená presadzovať myšlienku odzbrojenia, dodržiavania mierových dohôd a učiť seba i iných milovať svojich blížnych. Znamená to vnášať do vedomia ľudí a v praxi realizovať takú predstavu o usporiadaní sveta, aby každý jedinec ľudskej spoločnosti mohol žiť životom dôstojným človeka. Ide tu o základné ľudské práva: právo na prácu a primeranú odmenu za ňu, právo na vzdelanie, kultúru a spoločenské uplatnenie sa, ako i právo na zdravotnú ochranu a náboženský život. Výchova k mieru znamená stále osvojovanie si týchto základných ľudských práv, ako i pestovanie mravnej potreby solidárnosti s tými, čo tieto práva postrádajú.

Solidárnosť s utláčanými, vykorisťovanými a hladujúcimi môže sa prejaviť iba našou aktívnou pomocou pri riešení ich problémov v materiálnej i duchovnej oblasti. Preto mierumilovní kresťania na celom svete si uvedomujú túto skutočnosť a organizujú sa do rôznych mierových hnutí a vyzývajú národy k aktívnej účasti na zachovaní mieru. Vyzývajú každého, no najmä mocných tohto sveta, k odzbrojeniu a mierovému riešeniu medzinárodných a štátoobčianskych problémov.

Ten, kto miluje svojho blížneho, bezpečne vie, že prvým krokom k mierovému riešeniu problémov je zrieknutie sa násilia, dosiahnutie odzbrojenia a získanie dôvery. Bez odzbrojenia ťažko dosiahnuť dôveru a bez dôvery odzbrojenie. Je to začarovaný kruh, do ktorého cez hriech vlákal diabol ľudstvo. Úlohou kresťanov je ukazovať ľudstvu cestu z labyrintu hriechu a násilia. Svojimi konštruktívnymi názormi a činmi máme spolu so všetkými mierumilovnými silami sveta poukazovať na nebezpečenstvo zbrojenia a konať všetko, aby ľudia sa mohli cítiť bratmi. Preto výchova k mieru je výchovou humánneho života jednotlivca i celej ľudskej spoločnosti.

Božský Spasiteľ Ježiš Christos hovorí, že sme „svetlo sveta a soľ zeme" (Mat. 5, 13—14). Toto Christovo pomenovanie nesmie zostať len krásnym oslovením, ale výzvou k plneniu úlohy, ktorú nemáme právo nevykonávať. Je našou prvoradou povinnosťou vnášať do sveta svetlo lásky, spravodlivosti, porozumenia a pokoja. Je to naše kresťanské poslanie, bez ktorého nemožno získať cieľ, pre ktorý sme stvorení. Veď „ku pokoju nás povolal Boh" (I Kor. 7, 15), a prikázal nám milovať Boha a svojho blížneho ako seba samého. Naším pokojom je sám Christos (Efez, 2, 14). Oddal sa nám cez svoje utrpenie, smrť i slávne vzkriesenie. Christov mier je pokoj v duši človeka, založený na teologickom vzťahu k Bohu a všetkému stvoreniu. Výchova k mieru je teda potrebná nielen k zabráneniu vojne, ale aj k nášmu šťastnému životu a spáse. Ľudia, ktorí nemajú správny vzťah voči svetu a blížnym, žijú v nedorozumení, ktorého nervozita a napätie sa neraz stupňuje a vyúsťuje v násilie, ozbrojený konflikt a krviprelievanie. Preto výchova k mieru je jednou zo základných úloh v živote zdravej ľudskej spoločnosti.

V čom je podstata kresťanskej výchovy k mieru? Je to výchova k láske k Bohu a blížnemu. Spočíva v úcte k Bohu ako Stvoriteľovi a Spasiteľovi a nevysloviteľne milujúcemu Otcovi. Láska k blížnemu — človekovi — je láskou k obrazu nevysloviteľnej Božej slávy. Je to úcta k človeku, cez ktorého k nám prichádza sám Boh. Preto i Božský Spasiteľ hovorí: „Čo ste učinili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste učinili" (Mat 25, 40). A ďalej nás poučuje: „Všetko tedy, čokoľvek by ste chceli aby vám ľudia činili, to aj vy im čiňte" (Mat. 7, 12). Výchovou k mieru vplývame na názory a konanie našich blížnych, ale aj na svoj duchovný rast. Preto nesmieme sa zameriavať len na názory a mravné formovanie blížnych, ale predovšetkým na samých seba. Prehodnocujme postoje a hlavne konanie svojich povinností voči príbuzným, susedom, spolupracovníkom, našej i celej ľudskej spoločnosti. Potom nebude nám ľahostajný osud hladujúcich detí v Afrike, Ázii či Južnej Amerike, ani to, či niekde padajú bomby, alebo sa vyrábajú hrôzostrašné zbrane. Pocitíme, že hladujúce deti sú i našimi deťmi, padajúce bomby ničia životy i našich drahých. Potom nebude možné neprotestovať proti zbrojeniu a utrpeniu. V mierových hnutiach a snahách mierumilovných politikov nebude možné nevidieť neoceniteľné hodnoty, ktoré pre zdravý rozvoj celé ľudstvo i my sami potrebujeme.

Milan GERKA

Zo života prešovskej eparchie

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

● Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil archijerejskú sv. liturgiu v prešovskom katedrálnom chráme sv. Alexandra Nevského spolu s prešovským duchovenstvom 3. a 17. mája.

PIETNÁ SPOMIENKA

● Pri príležitosti 36. výročia oslobodenia našej vlasti slávnou Sovietskou armádou členovia Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi v ČSSR za spoluúčasti duchovných a zástupcov štátnej správy uctili si pamiatku našich osloboditeľov položením venca k pamätníku dukelských hrdinov a odslúžili panychídy.

OKRESNÉ PORADY DUCHOVENSTVA

● V máji konali sa okresné pracovné porady pravoslávneho duchovenstva, na ktorých riaditeľ ÚER prot. Michal Kernaševič prečítal prednášku na tému: „Dávajte, čo je cisárovo cisárovi, a čo je Božie, Bohu" (Mr. 12, 17). V prednáške poukázal na našu vlasteneckú povinnosť, aby sme odovzdali hlasy tým kandidátom do zastupiteľských zborov všetkých stupňov, ktorí preberajú na seba veľkú zodpovednosť za rozvoj našej milovanej vlasti na nové volebné obdobie v rokoch 1981—1985. V diskusii, ktorá na každej okresnej porade po prednáške nasledovala, naši duchovní sa vyslovo-

vali, že voliť budú s veriacimi našej cirkvi manifestačne, aby tým dokumentovali svoje vlastenecké povedomie a kladný vzťah k nášmu socialistickému zriadeniu.

Druhá časť rokovania bola venovaná špecificky cirkevným otázkam, včítane prednášky na teologickú tému a diskusii po nej.

PREDVOLEBNÉ REGIONÁLNE ZHROMAŽDENIE KMK

● **Dňa 26. mája 1981 uskutočnilo sa v Bratislave v hoteli Kyjev manifestačné regionálne zhromaždenie KMK na podporu volieb do zastupiteľských zborov všetkých stupňov za účasti vysokých štátnych činiteľov. Delegáciu našej cirkvi viedol Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa. Za prešovskú eparchiu tohto zhromaždenia sa zúčastnil riaditeľ ÚER prot. M. Kernaševič a ekonóm ER prot. Michal Kopčík.** —MK—

Zo života michalovskej eparchie

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY NA FARNOSTIACH

● V nedeľu sv. žien myronosic, t. j. dňa 3. mája 1981, vykonal Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský, v doprovode riaditeľa ER mitr. prot. Jána Chomu, kanonickú vizitáciu pravoslávnej farnosti Lastomír, kde vykonal archijerejskú sv. liturgiu za asistencie mitr. prot. Jána Chomu a miestneho duchovného okr. arcidekanu prot. Juraja Capa. Po malom vchode udelil správcovi farnosti prot. Jurajovi Capovi zlatý kríž s ozdobami, ktorým ho vyznamenal po požehnaní Jeho Blaženstva Doroteja, metropolitu pražského a celého Československa, za záslužnú dušpastiersku prácu na prospech pravoslávnej cirkvi. Pred začiatkom archijerejskej sv. liturgie vzácneho hosťa privítal predseda kurátorského zboru tradičným spôsobom chlebom a soľou, deti s peknými básničkami a kyticami krásnych kvetov a v chrámových dverách správca farnosti prot. Juraj Cap. Kázeň na tému nedeľného evanjelia predniesol mitr. prot. Ján Choma. Po sv. liturgii bola večiereň, počas ktorej vladyka myroval prítomných veriacich, a nakoniec obchôdzka okolo chrámu. Záverečný príhovor vladyku Nikanora si prítomní veriaci vypočuli so zaujatím a s pocitom radosti.

● Aj v nedeľu Samaritánky dňa 17. mája t. r. vykonal Preosvietený vladyka Nikanor, za doprovodu riaditeľa ER mitr. prot. Jána Chomu, kanonickú vizitáciu v staropravoslávnej obci Zemplínska Široká—Rebrín. Pri tejto príležitosti vykonal archijerejskú sv. liturgiu. Pri bráne bol srdečne privítaný predsedom kurátorského zboru br. Andrejom Paulinom starým slovanským spôsobom chlebom a soľou. Pred vchodom do chrámu hovorili chvejúcimi sa perami básničky deti, Marcela Paulinová a Rado Dzurjo a odovzdávajú milému hosťovi kytice bielych klinčekov. V chrámových dverách vítal vladyku administrátor farnosti prot. Jozef Nadzam. Keď nastala chvíľa malého vchodu, vyznamenal vladyka Nikanor prot. Jozefa Nadzama zlatým krížom s ozdobami, ktorý mu udelil za obetavú dušpastiersku činnosť vo vinici Christovej. V príležitostnej kázni po sv. evanjeliu mitr. prot. Ján Choma hovoril o stretnutí Samaritánky so Spasiteľom pri studni Jakubovej. Po sv. liturgii bola večiereň, počas ktorej vladyka dával bozkávať prítomným veriacim sv. kríž. Potom sa im Preosvietený vladyka Nikanor prihovára otcovskými slovami, pozdravujúc všetkých v nádeji, že budú verne zachovávať dedičstvo sv. pravoslávia, donesené k nám z východu sv. slovanskými apoštolmi Cyrilom a Metodom. Nakoniec Preosv. vladyka s duchovnými a prítomnými veriacimi pri hrobke vedľa chrámu vykonali panychídu za nebohého vladyku Preosv. Cyrila. Arcipastierskym požehnaním bola archijerejská sv. liturgia ukončená.

ODPUSTOVÉ SLÁVNOSTI V RUSKOM HRABOVCI

● V nedeľu dňa 10. mája t. r. konali sa v pravoslávnom chráme v Ruskom Hrabovci tradičné odpustové slávnosti na počesť sviatku sv. veľkomučeníka Juraja. Radosť veriacich na tejto farnosti bola znásobená tým, že na tieto slávnosti zavítal Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský, v doprovode riaditeľa ER mitr. prot. Jána Chomu. Vzácny hosť bol privítaný tradičným spôsobom chlebom a soľou, deti ho vítali básničkami a odovzdali mu pekné kytice kvetov. V chrámových dverách vzácnu návštevu vítal správca farnosti prot. Štefan Ciba. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu vykonal vladyka Nikanor za asistencie viacerých duchovných a veľkého množstva pravoslávnych veriacich. Po malom vchode vyznamenal správcu farnosti prot. Štefana Cibu zlatým krížom s ozdobami za obetavú dušpastiersku činnosť. Pri tejto príležitosti vladyka Nikanor previedol vysviacku vnútornej maľby chrámu. Vo svojej kázni vladyka priblížil život sv. Juraja, jeho horlivosť, silnú vieru, za ktorú položil svoj mladý život. Nakoniec vladyka udeľuje všetkým prítomným veriacim svoje arcipastierske požehnanie, po ktorom odchádzali veriaci domov posilnení vo viere a láske k pravoslávnej cirkvi. J. N.

POSMRTNÁ SPOMIENKA

Dňa 23. 4. 1981 odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi vo veku 80 rokov brat Andrej ČAN z Dubovej, člen kurátorského zboru a dlhoročný kostolník. Veriacich zvolával na každodenné modlitby plných 30 rokov. Cirkevná obec v ňom stratila nielen obetavého pracovníka, ale aj dobrého kresťana a váženého človeka. Pohrebné obrady odslúžil d. o. prot. J. Richvalský a d. o. J. Petruška, miestny duchovný.

Vičnaja pamjať!

J. P.